

Výkon rozhodnutí a zaniklé společné jmění manželů

Výkon rozhodnutí lze nařídit i na majetek patřící do zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví (společného jmění), které v době zahájení řízení o výkon rozhodnutí nebylo vypořádáno.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 2831/2007, ze dne 5.8.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce P. B., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) Č. s., a.s., 2) F. G., s.r.o., a 3) S. a.s., zastoupenému advokátem, o vyloučení věcí z výkonu rozhodnutí, vedené u Okresního soudu Plzeň-jih pod sp. zn. 6 C 89/2006, o dovolání třetího žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 7. března 2007, č. j. 61 Co 12/2007 - 74, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 7. března 2007, č. j. 61 Co 12/2007 - 74, se ve výroku, jímž byl ve vztahu mezi žalobcem a třetím žalovaným změněn rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 20. října 2006, č. j. 6 C 89/2006 - 49, a ve výroku o nákladech řízení ve vztahu mezi těmito účastníky, zrušuje a věc se vrací v tomto rozsahu Krajskému soudu v Plzni k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu Plzeň-jih dne 17. 5. 2006 domáhal, aby z výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí, vedeného u Okresního soudu Plzeň-jih pod sp. zn. 15 E 534/98, byly vyloučeny nemovitosti v kat. území Š. a to spoluvlastnický podíl ve výši jedné poloviny (1/2) z celku budovy domu čp. (objekt bydlení) umístěné na st. parcele č. parc. st., spoluvlastnický podíl ve výši jedné poloviny (1/2) z celku stavební parcely č. parc. st., vedené v katastru nemovitostí jako zastavěná plocha a nádvoří, spoluvlastnický podíl ve výši jedné poloviny (1/2) z celku budovy bez č.p./č.e. (občanská vybavenost) umístěné na stavební parcele č. parc. st., spoluvlastnický podíl ve výši jedné poloviny (1/2) z celku stavební parcely č. parc. st., vedené v katastru nemovitostí jako zastavěná plocha a nádvoří, a spoluvlastnický podíl ve výši jedné poloviny (1/2) z celku pozemkové parcely č. parc., vedené v katastru nemovitostí jako zahrada. Žalobu odůvodnil zejména tím, že usnesením Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 18. 9. 1998, sp. zn. 15 E 534/98, byl ve věci oprávněných (žalovaných) nařízen výkon rozhodnutí prodejem označených nemovitostí proti povinné L.B. jeho bývalé manželce (manželství bylo rozvedeno dne 27. 3. 1998), s tím, že zaniklé SJM (dříve BSM) nebylo vypořádáno a proto se transformovalo podle 149 odst. 4 obč. zák. na podílové spoluvlastnictví. Výkon rozhodnutí však lze vést jen na majetek povinné, a nemůže jím být postižen majetek třetí osoby (žalobce).

Okresní soud Plzeň-jih rozsudkem ze dne 20. 10. 2006, č. j. 6 C 89/2006 - 49, žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že na návrh první žalované ze dne 23. 6. 1998 nařídil Okresní soud Plzeň-jih pravomocným usnesením ze dne 18. 9. 1998, sp. zn. 15 E 534/98, proti povinné L. B. pro částku 1.044.931,20 Kč s příslušenstvím výkon rozhodnutí prodejem označených nemovitostí, které byly v bezpodílovém spoluvlastnictví povinné a jejího manžela (žalobce), pro pohledávku vzniklou za trvání manželství manželů B. manželce žalobce; jejich manželství bylo pravomocně rozvedeno dne 28. 4. 1998, bezpodílové spoluvlastnictví manželů však nebylo vypořádáno, takže v katastru nemovitostí jsou v současné době povinná a žalobce zapsáni jako podíloví spoluvlastníci nemovitostí, každý v rozsahu jedné ideální poloviny. Dále bylo zjištěno, že v

průběhu řízení o výkon rozhodnutí převedla první žalovaná smlouvami o postoupení pohledávek část pohledávek na druhého žalovaného a na třetího žalovaného, že soud prvního stupně rozhodl o jejich vstupu do řízení a že usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 7. 2005, sp. zn. 15 Co 303/2005, ve věci výkonu rozhodnutí oprávněných proti L. B. byl změněno usnesení soudu prvního stupně tak, že nebyl udělen příklep vydražiteli S. H., a.s. Soud prvního stupně dovodil, že i když v době, kdy soudu došel návrh na nařízení výkonu rozhodnutí, neplatilo ustanovení § 335a odst. 1 o. s. ř., podle kterého je pro nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí rozhodující stav v době zahájení řízení, soudní praxe se touto zásadou i v té době řídila. Platilo však ustanovení § 147 odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném do 31. 7. 1998), takže výkon rozhodnutí pro pohledávku věřitele jen jednoho z manželů, která vznikla za trvání manželství, bylo možno nařídit i na majetek patřící do zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví, které nebylo vypořádáno (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 586/2005). Dospěl k závěru, že zákonná domněnka zakotvená v § 150 odst. 4 obč. zák. nemůže mít právní dopad na předmět již pravomocně nařízeného výkonu rozhodnutí, a proto žalobci nesvědčí právo k předmětným nemovitostem, které by nepřipouštělo výkon rozhodnutí.

K odvolání žalobce Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 7. 3. 2007, č. j. 61 Co 12/2007 - 74, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé ve vztahu k druhému žalovanému a třetímu žalovanému změnil tak, že žalobě vyhověl, ve výroku ve vztahu k první žalované jej potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, neztotožnil se však s jeho právním posouzením věci. Na rozdíl od něj dovodil, že nestalo-li se bezpodílové spoluvlastnictví žalobce a povinné součástí společného jmění manželů a nebylo-li ke dni 1. 1. 2001 vypořádáno, pak ve smyslu části 12, hlavy I., bodu 28. zákona č. [30/2000](#) Sb. platí, že se při rozhodování, zda lze výkonem rozhodnutí postihnout majetek patřící do bezpodílového spoluvlastnictví, postupuje podle právních předpisů účinných do 31. 7. 1998, a to nejen podle hmotněprávních norem (§ 147 odst. 1 obč. zák.), ale též norem procesních, včetně úpravy podmínek excindační žaloby, tedy podle § 267 odst. 1 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2000. Protože při rozhodování o excindační žalobě je rozhodující stav v době vyhlášení rozhodnutí (na rozdíl od rozhodování o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí, kdy je rozhodný stav ke dni podání návrhu), nastoupila ve smyslu § 150 odst. 4 obč. zák. ke dni 28. 4. 2001 po nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí, náležejících do nevypořádaného bezpodílového spoluvlastnictví, nevyvratitelná právní domněnka a nemovitosti se staly předmětem podílového spoluvlastnictví bývalých manželů, každého v rozsahu ideální jedné poloviny, „na což podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí nemělo žádný vliv“; žalobce však poté, co byla jeho aktivní legitimace založena zákonnou domněnkou ve smyslu § 150 odst. 4 obč. zák., mohl úspěšně uplatnit návrh na vyloučení jeho výlučného spoluvlastnického podílu k nemovitostem z výkonu rozhodnutí. S odkazem na § 267 odst. 1 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2000, proto odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce v dané věci prokázal, že je spoluvlastníkem předmětných nemovitostí, a že tak jsou dány důvody pro vyloučení jeho spoluvlastnického podílu z výkonu rozhodnutí. Ve výroku ve vztahu k první žalované krajský soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, neboť z obsahu připojeného spisu Okresního soudu Plzeň-jih sp. zn. 15 E 534/98, vyplývá, že řízení o výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí pro pohledávku první žalované ve výši 1.495,70 Kč s příslušenstvím bylo usnesením soudu prvního stupně ze dne 27. 11. 2006, č. j. 15 E 534/98 - 333, zastaveno, a právní moci nabylo až po rozhodnutí soudu prvního stupně dne 19. 12. 2006; první žalovaná v době rozhodování odvolacího soudu proto nebyla ve sporu pasivně legitimována.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal třetí žalovaný dovolání z důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Namítá, že ve vazbě na § 147 odst. 1 obč. zák. ve znění účinném do 31. 7. 1998, je třeba vycházet i ze současně platných ustanovení § 262a a 335a odst. 1 o. s. ř. Je přesvědčen o tom, že předmětem výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí, resp. předmětem jeho provedení v dražbě, musí být nemovitosti jako celek, nikoliv pouze spoluvlastnický podíl, neboť v okamžiku zahájení řízení o výkon rozhodnutí nebylo bezpodílové spoluvlastnictví povinné a žalobce

vypořádáno, a to ani z hlediska „zákonné fikce“ podle § 149 odst. 4 obč. zák. V této souvislosti poukazuje na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 238/2003, v němž bylo judikováno, že majetek patřící do zaniklého a nevypořádaného společného jmění (a podobně též bezpodílového spoluvlastnictví) lze postihnout k vydobytí závazku, který vznikl jen jednomu z manželů za trvání manželství. S ohledem na to dovozuje, že samotný výkon rozhodnutí musí svým rozsahem dopadat i na majetek, který v současné době není ve vlastnictví povinné, ale v rozhodném okamžiku náležel do nevypořádaného bezpodílového spoluvlastnictví povinné a žalobce. Následně je pak irelevantní, že v průběhu provádění výkonu rozhodnutí byla povinná v důsledku zákonné domněnky podle § 149 odst. 4 obč. zák. vlastníkem jen jedné poloviny předmětných nemovitostí. Primárně je totiž třeba vycházet z pravomocného usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, které postihuje nemovitosti jako celek (výkon rozhodnutí nebyl ve smyslu § 268 odst. 3 o. s. ř. částečně zastaven). Dále dovolatel uvedl, že nesouhlasí s názorem, že podmínka vlastnictví nemovitosti musí být ve všech případech a za všech okolností splněna v celém průběhu výkonu rozhodnutí, a vyslovuje též názor, že nedovolal-li se žalobce relativní neplatnosti smlouvy o úvěru, kterou uzavřela jeho bývalá manželka, jedná se o závazek společný, který byl součástí bezpodílového spoluvlastnictví žalobce a povinné. Navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., a že proti napadenému výroku o věci samé ve vztahu mezi žalobcem a třetím žalovaným je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., přezkoumal rozsudek odvolacího soudu v tomto rozsahu a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Vady řízení, k nimž dovolací soud v případě přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatel jako důvod dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.] uplatnil, může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle bodu 28., části dvanácté, hlavy I. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, při rozhodování, zda lze výkonem rozhodnutí postihnout majetek patřící do bezpodílového spoluvlastnictví manželů, které zaniklo do 31. července 1998 a nebylo vypořádáno, se postupuje podle právních předpisů účinných do 31. července 1998.

Podle § 147 odst. 1 obč. zák. ve znění účinném do 31. července 1998 (jež je pro věc rozhodným) pohledávka věřitele jen jednoho z manželů, která vznikla za trvání manželství, může být při výkonu rozhodnutí uspokojena i z majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví manželů. To neplatí, jde-li o pohledávku věřitele jednoho z manželů, kteří se dohodli podle ustanovení § 143a, pokud tato pohledávka vznikla při používání majetku, který nepatří do bezpodílového spoluvlastnictví manželů (odstavec 2).

V rozsudku uveřejněném pod číslem 74/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 74/2004“) Nejvyšší soud vyslovil závěr, že k vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze nařídit výkon rozhodnutí i na majetek patřící do zaniklého společného jmění, které v době zahájení řízení o výkon nebylo vypořádáno. Tamtéž Nejvyšší soud poukázal na to, že ve vztahu k institutu bezpodílového spoluvlastnictví (§ 147 odst. 1 obč. zák., ve znění účinném do 31. 7. 1998, tj. do účinnosti zákona č. [91/1998](#) Sb.) byla soudní praxe shodně usměrněna usnesením

Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 11. 1972, sp. zn. 5 Co 620/72, uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/1973, podle něhož bylo možné pro pohledávku věřitele i jen jednoho z bývalých manželů, která vznikla za trvání manželství, nařídít výkon rozhodnutí prodejem věcí patřících do bezpodílového spoluvlastnictví, nebylo-li jeho vypořádání dohodou nebo rozhodnutím soudu dosud provedeno (dále též jen „R 58/1973“). Již z R 74/2004 se nicméně podává, že podmínkou nezbytnou pro postižení majetku tvořícího (zaniklé a nevypořádané) společné jmění je vznik pohledávky za trvání manželství, přičemž obranu, že vymáhaná pohledávka nesmí být uspokojena z majetku, který se podle ustanovení § 262a odst. 1 o. s. ř. považuje za součást (zaniklého a nevypořádaného) společného jmění, např. proto, že vznikla povinnému před uzavřením manželství nebo „po jeho rozvodu“ lze úspěšně uplatnit tzv. excindační (vylučovací) žalobou podle § 267 o. s. ř.

Soudem prvního stupně zmíněné usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. 20 Cdo 586/2005, se pak v obdobných souvislostech vyslovuje přímo k institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů (závěry citované výše z R 74/2004 má za obdobně „nepochybně“ uplatnitelné pro bezpodílové spoluvlastnictví manželů).

Jinak řečeno, Nejvyšší soud jak v R 74/2004 (ve vztahu k institutu společného jmění manželů) tak v usnesení sp. zn. 20 Cdo 586/2005 (ve vztahu k institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů) vyslovil závěr, od něž nevidí důvodu se odchýlit ani v této věci a podle kterého lze majetek v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů nebo ve společném jmění manželů, které zaniklo rozvodem, použít na úhradu pohledávky vzniklé jen vůči jednomu z bývalých manželů, jde-li o pohledávku vzniklou za trvání manželství (dále srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1134/2007).

V posuzované věci ze skutkových zjištění vyplývá, že na návrh první žalované ze dne 23. 6. 1998 nařídil Okresní soud Plzeň-jih pravomocným usnesením ze dne 18. 9. 1998, sp. zn. 15 E 534/98, proti povinné L. B. pro částku 1.044.931,20 Kč s příslušenstvím výkon rozhodnutí prodejem označených nemovitostí, které byly v bezpodílovém spoluvlastnictví povinné a jejího manžela (žalobce), pro pohledávku vzniklou za trvání manželství manželů B. manželce žalobce; jejich manželství bylo pravomocně rozvedeno dne 28. 4. 1998, bezpodílové spoluvlastnictví manželů však nebylo vypořádáno, takže v katastru nemovitostí jsou v současné době povinná a žalobce zapsáni jako podíloví spoluvlastníci nemovitostí, každý v rozsahu jedné ideální poloviny. Dále bylo zjištěno, že v průběhu řízení o výkon rozhodnutí převedla první žalovaná smlouvami o postoupení pohledávek část pohledávek na druhého žalovaného a na třetího žalovaného a že soud prvního stupně rozhodl o jejich vstupu do řízení.

Jestliže tudíž závazek povinné (bývalé manželky žalobce) vůči třetímu žalovanému vznikl za trvání manželství povinné a jejího manžela (žalobce), tedy před zánikem bezpodílového spoluvlastnictví manželů (rozvodem), nepřislouží žalobci žaloba na vyloučení jeho práva z postiženého majetku podle § 267 odst. 1 o. s. ř. (ve znění před i po 1. lednu 2001), neboť - jak výše uvedeno - výkon rozhodnutí lze nařídít i na majetek patřící do zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví (společného jmění), které v době zahájení řízení o výkon rozhodnutí nebylo vypořádáno. Okolnost, že v mezidobí po nařízení výkonu rozhodnutí nastoupila nevyvratitelná právní domněnka podle § 149 odst. 4 obč. zák. ve znění účinném do 31. 7. 1998, resp. § 150 odst. 4 obč. zák., a nemovitosti se staly podílovým spoluvlastnictvím žalobce a jeho bývalé manželky, na uvedeném závěru nemůže ničeho změnit, když rozhodující je stav v době zahájení řízení o výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí.

Dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl tudíž uplatněn právem. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu v napadeném měnicím výroku o věci samé ve vztahu mezi žalobcem a třetím žalovaným zrušil podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. včetně závislého výroku o nákladech řízení ve vztahu mezi těmito účastníky (§ 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.) a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.), aniž bylo

zapotřebí se zabývat dalšími námitkami v dovolání.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)